

РЕСЕРІТ

ХОЗЯІНОВІ
РОБІТНИЧО-СЕЛЯНСЬКОЇ
УКРАЇНИ У ЗІЗДУ РАД
ПРИВІТ.

Фот.
1920/23

№16
ЦІНА 15 КОП.

80

**КРАЙОВИЙ ВІДДІЛ
ВУФКУ**

Харків, Товарна Біржа

ДЕРЖКІНОТЕАТРИ ВУФКУ

1-й ім. Лібкнехта

з 19 по 22

квітня

МИНАЮТЬ ТІНІ

з 23 квітня

„М И Т Я“

2-й ім. Комінтерну

з 19 квітня

СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК

3-й Червоний Маяк

з 19 квітня

2-й тиждень

ЇЗДЕЦЬ З УАЛЬД-ВЕСТА

4-й ім. К. Маркса

з 19 квітня

2-а серія

С Ю Р К Ю Ф

5-й ім. Держинського

з 19 квітня

ІСТОРІЯ ОДНОГО ЖИТТЯ (так чи ні)

6-й „Жовтень“

з 19 квітня

К І Н

з 22-го квітня

СУМНІВНА ЗЛОДІЙКА

7-й Пролетарій
(„Кол. Современный“)

з 19 квітня

1-а серія

М І С - М Е Н Д

Початок о 6 год. Каси з 5 годин

Попередній продаж квитків у центральній касі (пл. Тевелева, проти Товарної Біржі)

БЕРЕГИТЕ ВОЛОСЫ

МОЙТЕ ГОЛОВУ

У ПОТРЕБЛЯЯ

МАРКА
фирмы.

МАРКА
фирмы.

ШАМПОНЬ

ТОЛЬКО Г. ПЕТРОВА

ЕГО ДОСТОИНСТВА:

ВОЛОСЫ ПЫШНЫЕ, БЛЕСТЯЩИЕ И БЕЗ ПЕРХОТИ. ВОЛОСЫ НЕ ЖИРНЫЕ. ПРЕВОСХОДНАЯ ЧИСТКА КОРНЕЙ ПОДВОЛОСНОЙ ПОЧВЫ. ПРЕДОХРАНИТЕЛЬНОЕ СРЕДСТВО ПРОТИВ ВЫПАДЕНИЯ ВОЛОС. НАИЛУЧШИЙ И САМЫЙ ДЕШЕВЫЙ УХОД ЗА ВОЛОСАМИ

ПРОДАЕТСЯ в аптеках и магазинах санитарии и гигиены. Пробный пакет высылается по получ. 20 к. почтов. марками.

Адресовать:

Г. Петрову, Москва, почтамт, ящик № 755.

Для оптовых: Москва 20, Ухтомская, 40.

Этикет заявлен комитету по делам изобретений ВСНХ № 131.

Шампось разрешен Мос-здравотделом: отношение № 986123.

• ДОПУСКАЕТСЯ РАССРОЧКА! •

НОВ. ПАССАЖ № 19

ПР. Т-ВО

РУССКИЕ „ШПАЛЕРЫ“

ОБОИ

КЛЕЕНКА

РАМЫ

БАГЕТ

КАРТИНЫ

ГРАВЮРЫ

ОКАНТОВКА

ДОПУСКАЕТСЯ РАССРОЧКА!

ДОПУСКАЕТСЯ РАССРОЧКА!

• ДОПУСКАЕТСЯ РАССРОЧКА! •

ДИВАНЫ, ТАХТЫ, СТУЛЬЯ И МАТРАЦЫ

СОБСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

ПРОДАЮТСЯ НЕДОРОГО

ТАМ ЖЕ ПРИЕМ ЗАКАЗОВ И РЕМОНТ

Красно-Октябрьск. (б. Контор.), 42, во дворе, Л. Каплун.

ДО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ЖУРНАЛУ „ВСЕСВІТ“

КОМУ ТЕРМІН ПЕРЕДПЛАТИ КІНЧАЄТЬСЯ на № 16

**НЕ ЗАБУДЬТЕ ПОНОВИТИ ТА ПРОДОВЖИТИ ПЕРЕДПЛАТУ
НА ДАЛЬШІ №№ ЖУРНАЛУ**

„ВСЕСВІТ“

№ 16
17-20 квітня
1927 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

Х ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ІЗД РАД

Президія Х-го Всеукраїнського З'їзду Рад. Зліва наліво: т.т. Буценко, Власенко, Шліхтер, Чубар, Петровський, Катанович, Радченко, Сухомлин, Сербиченко, Затонський, Клименко

ДО НАПАДУ НА РАДЯНСЬКІ ПОСОЛЬСТВА В ХІНІ

Трудаці столиці протестують проти нападу на Радянські посольства в Хіні. На фотографії робітники харківських заводів біля театру ім. Шевченка, де відбувається Х Всеукраїнський З'їзд Рад

ЗЕЙДЕ МЕНДЕЛЬ

Оповідання І. Брейтмана

І.

МЕНДЕЛЬ що б не робив, то конче з виглядом явно демонстративним, що він, Мендель, у це діло абсолютно не вірить. І в усякому разі—адймає з себе відповідальність за наслідки. Ви може подумайте, що у нас через те погані стосунки з Менделем? Нічого подібного!

Хіба хто собі може уявити клуб без Менделя? Хотів би я бачити таку людину, що могла б заплющити очі і уявити собі клуб без Менделя. Або навпаки—Менделя без клубу.

Може ви думаете, що Мендель у клубі великий начальник? Ні! За штатом—Мендель сторож. Так таки просто сторож.

Але хто знає клуб і все клубне краще за Менделя? Кожне крісло, кожний портрет, кожний комплект шашок чи шахів, словом весь клуб Мендель знає на пам'ять, як післябіденну молитву.

Мендель любить клуб. Зате ж і клуб любить Менделя! Він таки старий буркун, цей Мендель, але то нічого. Хто краще за Менделя ставить декорації? Га? Скажіть, хто? Хто для вистав дістає виконавцям усе потрібне? Хто визволив з біди Яшку Голанда, коли Яшка грав Чемберлена? Хм! Гарний був би Чемберлен без фраку. Ви думаете, Мендель не дістає? Правда, то був тільки сурдут, але яка різниця? Хіба Чемберлен ніколи не одягав сурдута?

Мендель клуб одчиняє, він його й зачиняє. Потім ми разом ідемо додому. Треба вам сказати, що я останнього часу живу в Менделя на помешканню. Здебільшого ми йдемо мовчки, я попереду, а Мендель за мною бадьоро постукує милцею. Але сьогодні мені хочеться балакати і я думаю, як би спокусити Менделя на розмову.

— Менделю!—починю я.

— Що?—питає Мендель.

Я не знаю, що сказати далі. Зязяка раптом зривається:

— Менделю, якої ви думки про сучасний лад?

— Якої я думки про сучасний лад?—ліниво промовляє Мендель. — Так, ніякої.

Я вже розумію, що питаю Менделя нерозумно і хочу зам'янути питання іншим.

— Менделю,—жваво кажу я далі,—а де вам зняли ногу?

— На позиції,—коротко кидає Мендель.

Цей старий хитрун не хоче зі мною розмовляти. Треба вам сказати, що, не зважаючи на моє завклубство, Мендель ставиться

ДО РОЗСТРІЛУ РОБІТНИКІВ НА ЛЕНІ 4 КВІТНЯ 1912 р.

Робітники „Лензото“ обмірковують пропозицію сенатора Макухіна прийняти умови дирекції „Лензото“ та стати до роботи

День птаці в Москві 27 березня. Діти їдуть у ліс вішати шпаківні

до мене трохи скептично. Але я твердо ухвалив розворушити сьогодні Менделя.

— Менделю, що ви робили до революції?

— До революції я був служкою в синозові,—несподівано для мене відповідає Мендель.

— Хіба ви віруєте в бога?—здивовано запитую я.

— А хіби ви не віруєте в бога?—питанням на питання відповідає Мендель.

— Тепер ніхто не вірить у бога,—ухляюсь від одвертої відповіді.

— Пхе, ніхто не вірить у бога!—сердито кривиться Мендель.—Як у вас, молодих, усе швидко робиться! Тисячі років був бог і люде вірили в нього, а тепер шах-мах—і вже нема бога! Все ви перевертаєте догори ногами, хочете, щоб увесь світ стояв на голові. І скрізь і всюди у вас усе дуже швидко робиться. Раніш, наприклад, були народи. Були руські, були євреї, поляки, турки, татари. Прийшли більшовики—і вже готово: нема народів—інтернаціонал!

— А хіба це погано, що інтернаціонал?—підштрикую старого.

— А що тут добре, питаю я вас,—скипів гнівом Мендель,—що тут добре? Взяли й вимішали всіх. Руський, єврей, борщ, каша—все вимішали в купу! Скажіть мені, наприклад, хто це коли

Демонстрація безробітних у Берліні. На плакаті в цифри 8 написано: Кожна зайва година праці робить одного безробітного

бачив, щоб єврейська дівчина пішла заміж за руського? Пхе! Пішла заміж?! Та де!! Просто пішла до нього і живе з ним. Хотіли перевернути світ, могли почекаати, поки ми старі помremo. Ні, де там! Раз-два, шмей дрей, написали наказа—і готово! Е-ех!—тяжким зітханням переривав себе Мендель і вже далі, до самого дому, ступав мовчки, насуплено спустивши очі до долу.

Я, признатись, не розумію гніву Менделєвого, але не наважуюсь його роспитувати. Видко тільки, що Мендель схвилюваний. Але чим?

II.

Мені вчора дався деньок. Так це вже був деньок! Несподівано прийшов паперець, що для якоїсь там конференції треба сьогодні дати виставу. Тож я з Менделем бігали по місту, як два автомобілі і скликали всіх на репетицію. Потім крути собі голову за костюми, потім за перуки. Потім за те, потім за друге. Нарешті, коли вже треба було починати виставу, то виявилось, що я забув удома п'єсу. Біжу. Прибігаю до дому, а в Естер, дружини Менделєвої, сидять гості. Якась молода жінка з дитиною. Вони немов би злякались, коли я ввійшов.

— О,—кажу я до Естер,—я таки передам Менделєві привіт одваших гостей.

— Ой! Щоб я померма, як що ви це зробите!—скрикнула Естер, немов їй ножа встромили.

— В чім справа,—спитав я,—адже тут, здається не молодий кавалір сидить у вас?

— Почекайте,—спіймала мене Естер за рукава,—почекайте кажу я вам! Горе старій матері, якщо ви бодай слово скажете Менделєві, почекайте до завтра, я вам усе розкажу.

А гостя сидить і посміхається.

Я побіг на виставу і Менделєві нічого не сказав.

Тепер я сиджу за столом і роблю вигляд, що зацікавлений своєю книжкою. Але на правду сказати, то я чекаю, щоб пішов Мендель. Естер вовтузиться біля печі. Сьогодні п'ятниця, а тому в Естер вигляд, що вона зараз розірветься на частини.

Ой! Нарешті Мендель уже пішов. Зразу приступати до діла ніяково. Вона таки подумав, що мені дуже інтересно. Я вичекав кілька хвилин, а потім спитав так, між іншим.

— Хто це вчора у вас був, Естер, га?

— Ай, одчепіться зараз од мене!—заклопотано витягав Естер горшка з печі.

„Ага, от як, ти вже не хочеш сказати! Ну-ну!“—І я спокійно відказав:

— Ви не хочете сказати? Не треба! Я питаю собі в Менделє.

Естер кинула на мене злючий погляд, але миролюбно сказала:

— Що я з вами зроблю, коли ви цікавий, як стара дівка? Так як ви знаєте мого Менделє, який це божевільний, то це ще дуже мало, ви його зовсім іще не знаєте. Цей старий осел, як обіпреться на що-небудь, то хоч клич полк салдат, нічого не буде. Ця молода жінка, що була вчора у мене, то це наша дочка. Можете не робити такі очі! Що? У нас не могло бути дочки. Ну, так от уже три роки, як цей упертець із нею не розмовляє. Мало цього, він ще хоче, щоб я з нею теж не розмовляла. Но! Це вже дулю гарну я йому покажу! Яке мені діло, з ким воно живе? Вона таки живе з руським, так, без усякого весілля, але, дай боже, щоб усі чесні євреї жили не гірше. І в них синюк, то це така лялечка, що другої такої нема на світі! Що ви скажете? Га? То він хоче, щоб я до мові дочки не ходила, а моя дочка щоб до мене не ходила. І коли б він знав що вона до мене приходить, як його нема вдома, то тут був би такий тарарам, що треба було б з дому тікати.

Тут у печі зловісно зашипіло молоко, Естер сіпнула туди на поміч. Я встав. Для мене було цілком досить. От, значить яке діло.

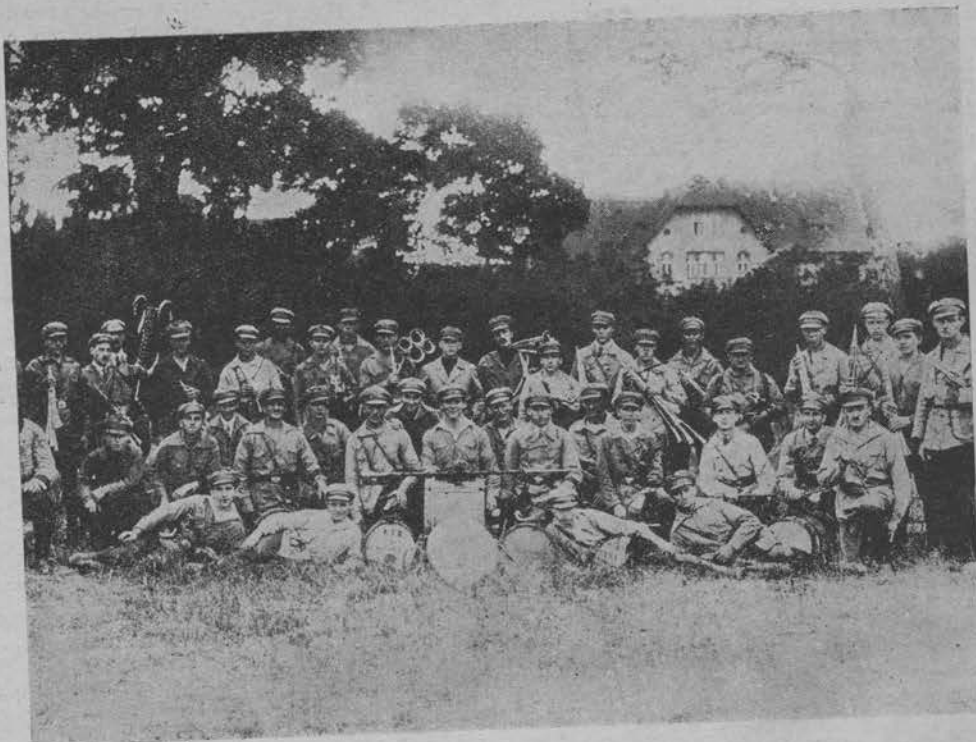
Сьогодні ж увечері, йдучи з клубу, питаю Менделє:

— Менделє, що робить ваша дочка?

— Мендель спідлоба глянув на мене.

— А що їй робити? Живе.

— Менделє, а скільки років у вашому онукові?

До нападу німецьких фашистів на робітничу демонстрацію. Оркестр союзу „Червоних фронтників“, що на нього згодом напали фашисти, поранивши кілька чоловіка

Мендель мовчить.

— Менделю, чого ви мовчите? Чи у вас уже такий поганий онук, що про нього навіть нема чого говорити?

— Що мені про нього говорити?—зітхнув Мендель.—Був час, коли я, старий дурень, думав, що от бог дасть, дочка піде заміж за гарного чесного єврея і у мене буде внук. Він буде ходити зі мною в синагогу, а коли вже підросте, я куплю йому на бал-мицтво молитовник, тфілен,—усе, що потрібно євреєві. Так таки воно й вийшло! Дочка живе з гоєм, а внукові два роки, то ще не було обрізання.

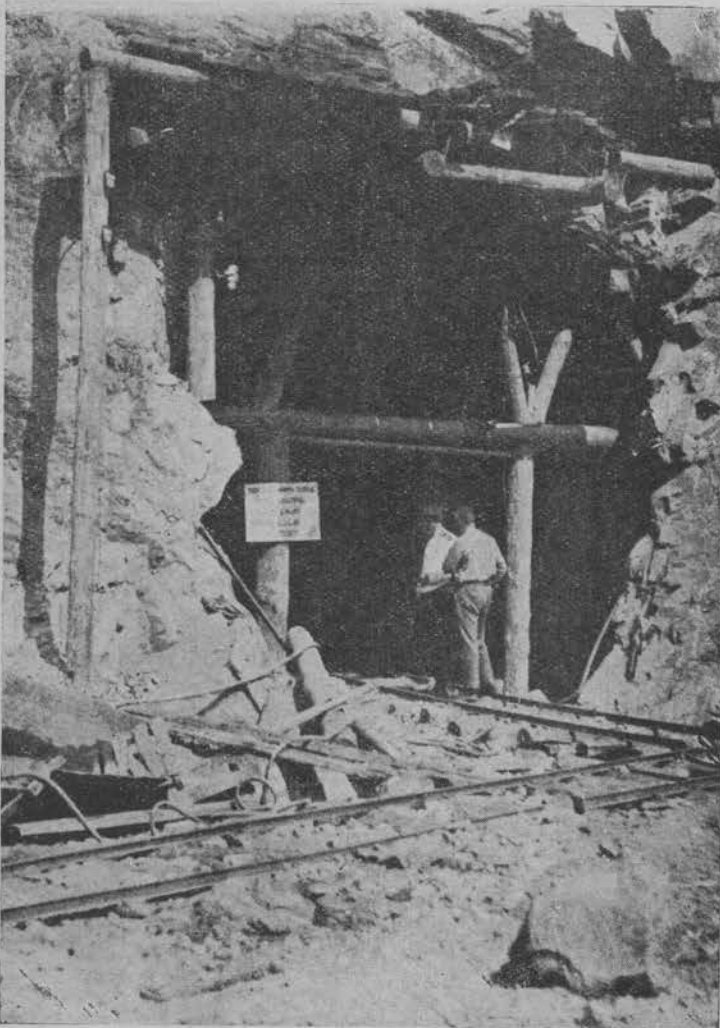
— Е, Менделю, на що йому обрізання, він і так проживе. Але Мендель знов замкнувся в мовчання.

III.

Четвергами клуб зачинено. Це наш день спочинку. Ввечері я пішов у кіно і коли повертався назад, потрапив під дощ. Але, що називається дощ! Уявіть собі мого здивовання, коли я приходу додому і Менделя нема вдома, а Естер бігає з одного кутка в другий і ніяк не може знайти собі місця.

— Ой, коли б ви знали, що тут було,—нарешті вимовляє Естер,—що тут було! Розумієте, Кларочка забула, що в четвер мій гнобитель не йде в свій клуб, то вона прийшла. То це була картина! Треба було гроші платити, щоб тільки подивитись. Цей старий божевільний сидів біля столу, коли вона ввійшла; як він на неї подивився, то можна було подумати, що побачив малах-амовеса, таке в нього обличчя стало. А Кларочка й трохи не злякалась. Вона ввійшла собі в кімнату і сказала: „Здрастуй, папа“, буцім вони бачаться кожний вечір. „А Волінька каже їй: „Мама, це зейде?“ *)

*) Зейде—дід.

Катастрофа на Аджарісукхальській гідроелектричній станції. Під час будівництва тунелю (недалеко Батума) стався обвал. На фотографії—вхід до тунелю гідроелектричній

Тут уже мій Мендель забалакав. Взяв Воліньку на руки і говорить: „А звідки ти знаєш, що у твій зейде“?

В цей час у двері постукали. Естер перервала своє оповідання й пішла відчинити. До хати входить Мендель, швидко й мовчки роздягається і лягає спати.

Вночі була гроза. Я прокидаюсь і чую, як Мендель перевертається, перевертається, потім зітхає.

— Менделю, чого ви не спите?—питаю я.

Мендель озирається в мій бік.

— Скажіть,— питає Мендель,— як ви думаєте, він не міг простудитись?

— Про кого ви кажете, Менделю?

— Про кого я можу казати, як не про мого онука? Він, здається, трохи промок на дощі.

Мені через щось захотілось голосно й весело реготатись. Ой, старий Менделю подумав я,—ти здаєшся, з раз сам ставш до гори ногами!

Вранці прокидаюсь—Менделя вже нема. Естер з таємничим-урочистим виглядом переможно мені заявляє:

— А? Що ви скажете, як його пробрало? Вчора він пішов її проводити, а тепер уже побіг туди довідатись, чи не простудився Волінька.

— Естер, з вас могорич!—кажу я.

— Правда, могорич!—погоджується Естер.

Сьогодні ввечері вперше за два роки Мендель заїздився в клуб.

— Менделю,—зустрічаю я його,—що це значить?

— А що?—відказує Мендель.—Коли я раз за три роки був у гостях у моєї дочки, то я таки трохи засидівся. Онук, такий шеймін син, він мене всього тільки один раз бачив, то він уже називав мене зейде.

Далі Мендель мовчить, а потім додає:

— А знаєте, вони не погано живуть, зовсім як муж і жона.

Як повертаюсь додому, Мендель мені каже:

— А знаєте, у нього через тиждень іменини, у мого онука, два роки йому став. Як ви думаєте, коли я йому куплю маленького барабана, як у цих, що ходять із червоними краватками, то це підійде? Га?

З рукопису переклав О. Д-к

ДО ІТАЛО-ЮГОСЛАВСЬКОГО КОНФЛІКТУ

Диктатор Албанії Ахмед Зогу

Прем'єр-міністр Югославії Сполайкович

РАДІЙ ДЛЯ ВСІХ

Дивотворчий елемент—радій—з часу відкриття його в 1899 р. Складовською-Кюрі спричинив велетенський поступ у точних природознавчих науках. Радій дозволив науці точно встановити будову атома матерії, те, що він складається з атомного зерна (протона), подібного до сонця в сонячній системі, і певного числа т. зв. електронів, найдрібніших, несподільних частинок матерії, подібних до планет, що бігають навколо свого сонця.

Величезну роль відіграє радій також у медицині. Радій відзначається тим, що випускає з себе три сорти незримого матеріального проміння—альфа, бета і гамма. З них бета-проміння широко вживається для лікування цілої низки хороб, от як саркома, рак т. ін.

На превеликий жаль, радій—надзвичайно дорогий елемент. 1 грам радія коштує 50 тисяч карбованців, і за уважними підрахунками всіх відомих родовищ радія—його можна здобути що найбільше 400 грам у цілому світі. Завдяки мізерній кількості здобутого радія затримується поступ науки, а рівночасно не можуть користатися з радія хорі з широких незможних мас.

Становище могло б радикально змінитися, коли б знайдено було способа виготовляти радієве бета-проміння штучно. І от це завдання можна нині рахувати за розв'язане. Розв'язав його американський учений, д-р Уільям Д. Кулідж.

Ще в 1869 р. вчений фізик Гітторф вияснив, що коли переіспустити електричний розряд через рурку з розрідженим газом, то катод (негативний кінець провoda) цієї рурки розпикається і вивчає проміння, назване катодним.

В 1885 році другий славетний вчений, Крукс, висловив здогад, що катодне проміння—щось на зразок дощу з найдрібніших частинок матерії, набитих негативною електрикою. А після відкриття радія вияснилося, що його бета-проміння і катодне проміння—те саме.

І відтоді повстало завдання якось випустити катодне проміння на волю з рурки, бо через її скло воно не проходило.

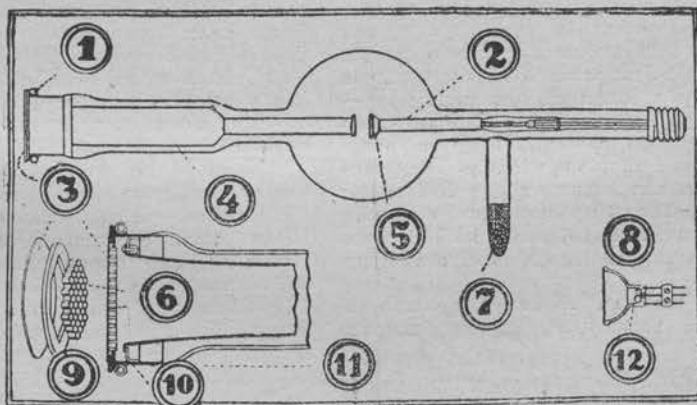
Вчений Герц запропонував зробити для цього в круковій рурочці тоненьке „віконце“ з металу. Але це здавалося неможливим завданням: зробиш „віконце“ досить тонким, щоб пропускало електрони катодного проміння, то його руйнує зовнішній нагніт атмосфери; зробиш товщим, то не проходять електрони.

З цієї технічної замороки і знайшов щасливий вихід у минулому році д-р Кулідж.

Як видно зі схеми, його

Біле волосся на вусі труся, що вирросло після катодного проміння

Загальний вигляд і деталі рурки катодного проміння: 1. Змійовик для охолодження анода водою. 2. Катодний екран. 3. Анод—нікелевий диск, що грає роль вікна. 4. Мідяний анодний екран, що забезпечує скло рурки від електронів. 5. Катодна шапка для того ж. 6. Стільникові ґратки з молібдена, що приймають на себе атмосферний нагніт на анодний диск. 7. Вбирач газів, з товченого деревного вуглю. 8. Катодна шапка. 9. Інварове кільце. 10. Інваровий патрон. 11. Зливання скла з інваром. 12. Тунгстеновий провід катода.

рурка складається з двох циліндричних частин, сполучених посередині кулястим розширенням. Катод з тунгстена, що розпикається добілоговогню, вміщено в заглибленню металічної шапки. Вона не дозволяє електронам пробити скло рурки. Проти катода наставлено мідяну рурку, що йде аж до анода (позитивного кінця провoda до рурки). Ця мідяна рурка—теж екран (анодний), що так само забезпечує скло рур-

ки від електронів катода.

Анодом є нікелевий диск діаметром на 75 міліметрів і товщиною на якусь тисячну міліметра. Атмосфера давить на нього з силою близько 50 кілограм.

Цей нікелевий диск налютовано на товсте кільце з інвару, особливо-го металу, що майже не реагує на зміни температури. А в інварове кільце влютовано стільникові ґратки з молібдена. Таким чином атмосферний нагніт на нікелевий диск-анод передається на ці ґратки. Інварове кільце переходить в інваровий же патрон, що влютовується в скло рурки. В безпосередньому сусідстві з кільцем проведено змійовика для охолодження анода водою. Це охолодження потрібне тому, що електрони, витворювані напруженням 350.000 вольт, пробивають нікелеве анодне вікно з хуткістю 250.000 кілометрів за секунду і дуже розігрівають його.

Рурка Куліджа продукує вільного катодного проміння (чи бета-проміння радія) стільки, скільки могла б давати ціла тонна радія і значіння її зросло тим більше, що радія досі здобуто лишень декілька сотих грама.

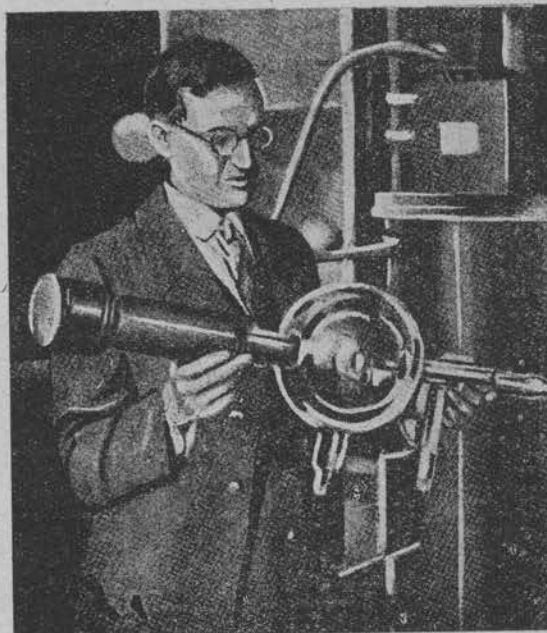
Як що катодним промінням освітлити шматок мармуру, то він починає світити померанцевим світлом, і світиться так кілька годин після того. А з цього світла б'ють блакитно-білі іскри. Кухенна сіль під катодним промінням рудіє. Смола, кристалічний кальцій, целулойд, поташ і інші річовини в катоднім промінню горять. Шкло набуває ніжно-бузкового забарвлення, як у шибках столітніх будинків. Особливо цікавим є ефект освітлювання катодним промінням ацетилену. Під його впливом цей газ перетворюється в рудий порошок, до такої міри міцний, що його досі не пощастило розвести ніяким розчином. Цей порошок охоче осідає на залізні предмети, покриваючи їх тонким твердим лаком, що цілковито забезпечує залізо від іржавлення.

Мікроби й комахи під катодним промінням моментально гинуть. За 1 секунду освітлювання вухо труся опеклося; через два тижні почало рости нове волосся, вирросло довше ніж було і до того ж—сніжно білого коліру.

Перспективи експлуатації катодного проміння—безмежні. Принаймні вже й нині ясно, що напр. у медицині воно радій і рентгенівське проміння цілковито здає в архів.

Дешеве ціною, воно робить дивотворчі властивості бета-проміння радія приступними не тільки для багатих буржуа, а й для найширших мас незможного трудящого люду.

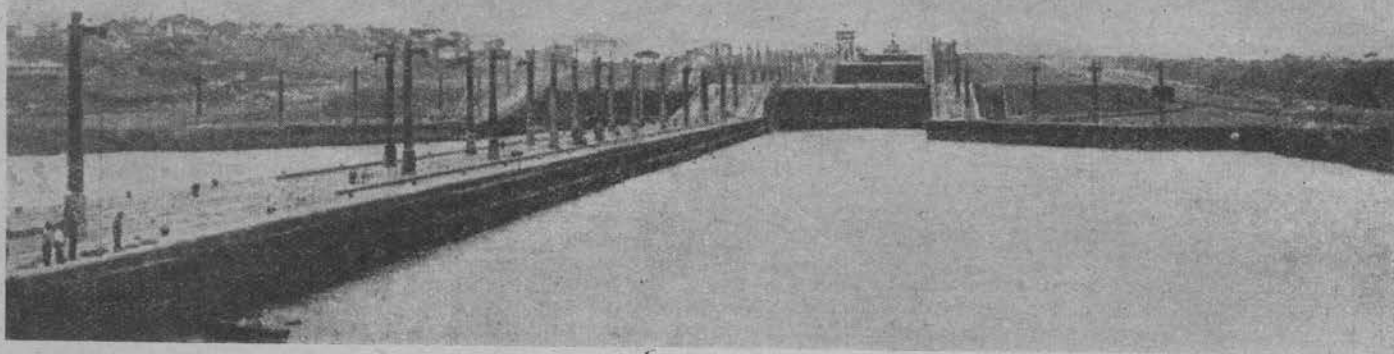
Е. К.

Д-р Уільям Кулідж зі своєю руркою

Панамський канал

Шлюзи Панамського каналу з боку Атлантичного океану

ПАНАМСЬКИЙ КАНАЛ — один з найкращих творів буржуазної техніки. Він став на місці Панамського межимор'я, перетнувши досить високу місцевість. Почала будувати його в 1882 році французька компанія за провком славнозвісного творця Суецького каналу — Фердинанда Лесепса. Але французам не пощастило довести будівництво каналу до кінця. Посамперед тому, що проєкт Лесепса передбачав сполучення Атлантичного й Тихого океанів на однім рівні, для чого треба було ввигребити 288 мільюнів метрів землі і крім того мати мороку з ріжницею допливів моря — 10 ф. на березі Тихого і лишень 2 ф. на березі Атлантичного океану. Це коштувало б дуже великих грошей. По-друге, наперешкодї стали жовта пропасниця і тропічна малярія. Так французи, загубивши чимало люду та витративши дурно 300 мільюнів доларів, мусили залишити роботу і продати свою концесію американцям. Американці забезпечили свої права на 100 років і, витративши лишень 375 мільюнів доларів, закінчили величезну будову в 1914 році.

Американці дуже просто оминули труднощі, що стояли перед провком Лесепса. Вони застосували систему шлюзів і загородили ними річку Chagres шлях до моря. Тодї вода з неї утворила найбільше в світі штучне озеро Gatun. Шлях каналу пішов через це штучне озеро, через річку Chagres та озеро Miraflores і тому з 50 миль для самого каналу довелося прокопувати тільки 9½ миль. Перед роботами американці проклали поруч майбутнього каналу залізницю і одночасно оздоровили місцевість од малярії та пропасниці, не пошкодувавши залити всі хоробливі багнища нафтою.

Американська буржуазія знала, чого бажала. Панамський канал дав

їй спроможність скоротити шлях між берегами Америки, сполучити водою Нью-Йорк з Сан-Франціско, західний беріг Америки наблизити до Європи і східний до Азії. Цим заощаджувалися величезні кошти, що їх потребували зайві місяці плавби

— на обхід Південної Америки. Північно-Американські Сполучені Штати не тільки заощаджують великі суми на власному пароплаванні, а ще й щорічно заробляють мільюни від експлуатації Панамського каналу.

З кожного пароплаву чи то торговельної флоти, чи то військової, Півн. Америк. Спол. Шт. беруть подорожне мито, та й не мале: за пароплав на 15.000 тонн Сполучені Штати беруть 10.000 доларів, 20.000 карб. на наші гроші.

Скільки ж то таких пароплавів пропливають Панамський канал що дня, що місяця, що року?

І не дивно, наприклад, що за 1925 р. цього мита зібрано на 18 мільюнів доларів.

Та не в цих комерційних барисах уся вага Панамського каналу для Сполучених Штатів.

Основне — те, що тільки після відкриття його Сполучені Штати стали справжньою імперіалістичною державою, бо ж тільки з цього моменту американська флота здобула змогу вільно маневрувати по обидва боки Штатів, в обох океанах.

Панамський канал став для Спол. Штатів Америки тим, чим в Гібралтар для Англії.

І зрозуміла річ, що вашингтонські слуги хазяїнів з Воллстріту охороняють його з надзвичайною увагою.

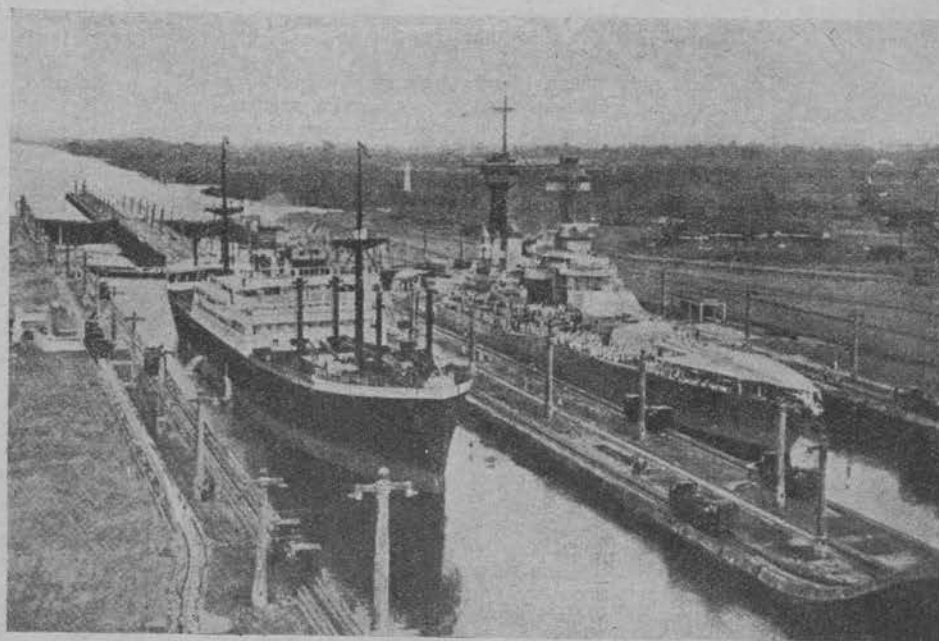
Обидва кінці каналу — Колон на Атлантичному океані і Бальбоа на Тихому — збудовано як першорядні морські бази, що можуть брати в ремонт найбільші крейсери.

По кілька фортив зі страховинними гарматами обороняють підход до цих баз, як рівно ж і безліч ескадріль бойових аеропланів та підводних човнів ні на хвилину не покидають зони каналу.

Але... що значать усі ці запобіжні заходи саме

тепер, в часи газової війни? Занадто великі інтереси прикуто до цього 50-ти мильного рівчака, щоб можна було покластися хоч би й на найбільш досконалу оборону його.

Тут може допомогти тільки резерв.

Пасажирський пароплав і американський крейсер розминаються в шлюзах

Повторити ж Панамський канал можна тільки в Нікарагуа. Звідси стають зрозумілі нинішні вперті зусилля Сполучених Штатів слідом за Панамою проковтнути й її сусідку, так само дрібненьку республіку Нікарагуа.

* * *

Скажимо ще кілька слів про те, як відбувається рух через Панамський канал. Як ми вже зауважували, основний момент його — шлюзи.

Їх збудовано парними, щоб можна було вільно розминутись, чи то підіймаючись, чи опускаючись, двом пароплавам. Кожний із шлюзів може і підняти і спустити. Велика червона стрілка на котромусь із шлюзів, праворуч чи лворуч, вказує, який з них у цю хвилину вільний. Ввійшовши в перший шлюз, пароплав зупинився; позад нього міцно замикається стіна на 30 футів заввишки.

Пароплав — неначе в величезному склепі на 1000 футів завдовжки і 110 ф. завширшки. Ледве замкнулися велетенські ворота позад пароплаву, як перед ним поволі розкриваються другі, — в сусідню камеру. Вода швидко прибуває, підносячи пароплав угору. А щоб він не розгойдався, його ланцюгами утримують посередині камери з обох боків її чотири могутні електричні локомотиви. За 8 хвилин рівень води в камері з пароплавом зрівнюється з водою в сусідній камері, пароплав вільно переходить туди і т. д. Таких шлюзів на кілька камер від Бальбоа до Колону збудовано три.

Перехід через шлюзи відбувається без ніякого галасу, метушні, біганини і т. д. — спокійно, вільно, з нечуваною чистотою, точною до хвилини. Ви не скажете, як, хто та коли всім орудує. Персоналу що обслуговує шлюзи,

Керує всією роботою на кожному шлюзі всього лише один інженер, що мешкає в будинку посеред кожної пари шлюзів. В одній з кімнат цього будинку стоїть великий мармуровий стіл. На тім столі зроблено точну модель пари шлюзів, що ними завідує той інженер. Коли до першого шлюзу входить пароплав, то за допомогою електричного сполучення на столі до найменших дрібниць повторюється все те, що відбувається в камерах шлюзів. Вода передивається в скляних резервуарах точнісінько так само і в ту ж хвилину, як і в самому шлюзі. Інженерові навіть нема чого виходити з хати, щоб простежити всю операцію. Він, сядучи біля столу та лагідненько пахаючи сигару,

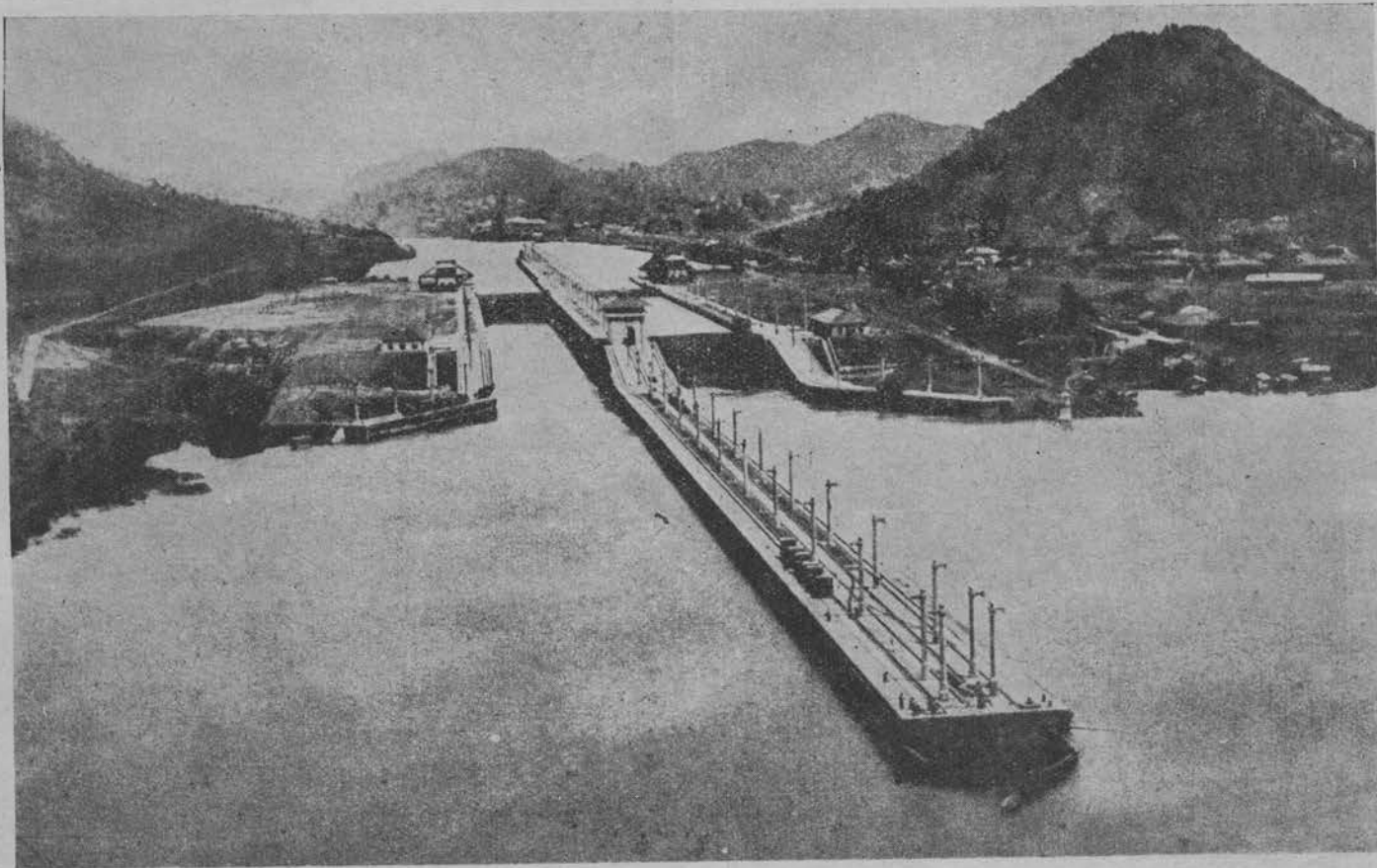
тільки періодично простягає руку, щоб натискувати електричного гудзика. Вода, земля, електрика підвладні найменшому його дотикові.

Щось подібне і, очевидно, в тім же американським виконанню матимемо через 4 роки і ми в самім серді Радянської України. Адже гасло транспортної частини будівництва Дніпрельстану — морський шлях аж до Дніпропетровська.

Л. Б.

Частина Панамського каналу з річища Rio Chagres

Шлюзи Панамського каналу поблизу озера Miraflores

Х-й Всеукраїн

В мандатній комісії. Посередині—голова ЦВК-у АМСРР тов. Воронович

Відкриття З'їзду. Посередині вгорі представник Червоної армії висловлює

ський З'їзд Рад

словесний протест проти нападу на радянські установи в Пекіні та Шанхаї

Група учасників з'їзду, зліва на право: т.т. Медведєв, Поляков, Зайцев, Каганович, Карлсон, Мойсєвко

ТАНУ-ТУВА

В САМОМУ центрі Азії, між Сибіром (Мінусинський край) і Монголією, кілька років тому виник самостійний державний організм — Тану-Тувинська Республіка. Колишня урянхайська провінція хінської імперії, після 1911 року — автономна Монголія, що раніше була колонією царської Росії, тепер — ціла невеличка держава.

До цієї майже невідомої країни торік улітку в Москві відрядили антропологічну експедицію, під головуванням проф. Московського університету В. В. Бунака.

Тану-Тува — це гірська країна, чие походження заховалося десь у тумані давньої старовини. Лежить вона оточена з Півночі і Сходу Саянами, Алтаєм — на Заході і пасмом Тану-Ола на Півдні. Тут, у цій країні кількома джерелами, що потім зливаються в річку — бере початок Єнісей.

Природа цієї країни надзвичайно різноманітна. Болотисті й тундрові верхів'я гір змінюються смугами непролазного чаптового лісу, а в долині Єнісею цей ліс поволі змінюється на лісостеп і нарешті переходить у степ; навіть у сухий, солончаковий степ. Розлогі луки з роскиданими подекуди невеличкими модриновими гаями по скелястих згір'ях — надзвичайно мальовничі і нагадують розкішний парк. Мислівські багатства країни не ті вже, що колись, а все ж багато ще там найцінніших соболів, видр і великих лісових хижаків: ведмедів, вовків, лисидь. Руські колоністи ловлять диких маралів (сибірський олень) і тримають їх по великих загородах. Роги цих маралів підчас гону сповнюються полових гормонів; їх зрізують і величезними партіями спродують у Хіну, там бо з них виробляють якісь цілющі ліки. Найцінніший там і дуже ходовий товар — хутра. Це відіграє там ролю грошей, молода бо республіка не має ще своєї грошової системи. Отже, там замість грошей іде хутро: хутро вевірки, що величезну кількість його споживає Хіна, Монголія, Сибір, навзаєм тих товарів, що їх потребує тувинець. Тобто, головним чином: чай, тютюн, а також бавовняні тканини. Торг — переважно міновий.

Людність країни — тувинці; крім тисяч десяткох руських колоністів, тувинців — до 70 тис., (з них більше половини мешкають у долині річок Кемченка та Єнісей).

Цей невеличкий народ, з мовою турецького коріння, зосередився переважно по долинах великих річок та по передгір'ях. Він вкупі зі своїми чередми що сезону регулярно й періодично мандрує на інші місця.

В південних степових районах тувинці хліборобствують, але дуже примітивними способами й засобами. Їм навіть не вистачає на власні потреби.

Тувинці-оленярі. Дитина тувинця верхи на оленю. Вгорі — релігійний танок лам (свято „Майдер“), малюнок художника О. Амосова

Свято „Майдер“. Лами змагаються в стріляння з лука

Шаманка в „парадній“ одязі

Матеріальна культура тувинців, докладно вивчена експедицією, має загальноалтайський характер, властивий усім алтайсько-сайнським турецьким племенам, але має й деякі порайонні відзнаки. Найтипівша ця культура в долині річки Бейкема, в районі Тоджі. Житло їхнє тут — це гостроверхі, вкриті березовою корою, пересувні юрти-сепачики. За невеликим винятком, усе хатнє начиння — дерев'яне, одяг — зі шкур свійських тварин та гірського козла.

По гірських верхів'ях мандрують оленярі, — це найпівденніша в світі смуга оленярства. Тоджинський олень найбільш за свого північного родича. Він всебічно обслуговує тувинця. Останній їздить на ньому верхи, перевозить вагу, використовує його шкіру, вовну, роги, і нарешті — як молочну тварину. Словом, олень дає оленярові всі потрібні засоби для життя.

Все начиння в юрті тувинця — виключно з березової кори.

В південному районі житла вже монгольського типу — круглі, вкриті повстю. В хатньому начинні більше залізних виробів; одяг — з привезених із Хіни тканин. Між цими районами чимало в характерних перехідних та змішаних форм.

Тувинці, як і всі інші напівкультурні мандрівники, майже не збільшують свого приросту, навіть можна сказати, що кількість їх зменшується.

Харч дуже злидений. Тувинець споживав не більше третини того, що потрібно європейцеві для його животіння. Зелени й овочів майже зовсім бракує їхній страві. На цілий день тувинцеві вистачає кілька чашок чаю, звареного з молоком та сіллю — за азійським звичаєм, та ще (не завжди) кількох жмень смаженого пшоно. Зате, коли пощастить їм на полюванні, тоді вже — бенкет. У величезному казані варять з усіма тельбухами порубану на шматки тушу (здебільшого дикого козла) і тут же до чиста її з'їдають.

Шлюб — поняття чистісінько господарське. Хто тільки заплатить батькам молодої калім (вкуп), той може приїхати і ночувати з молодою.

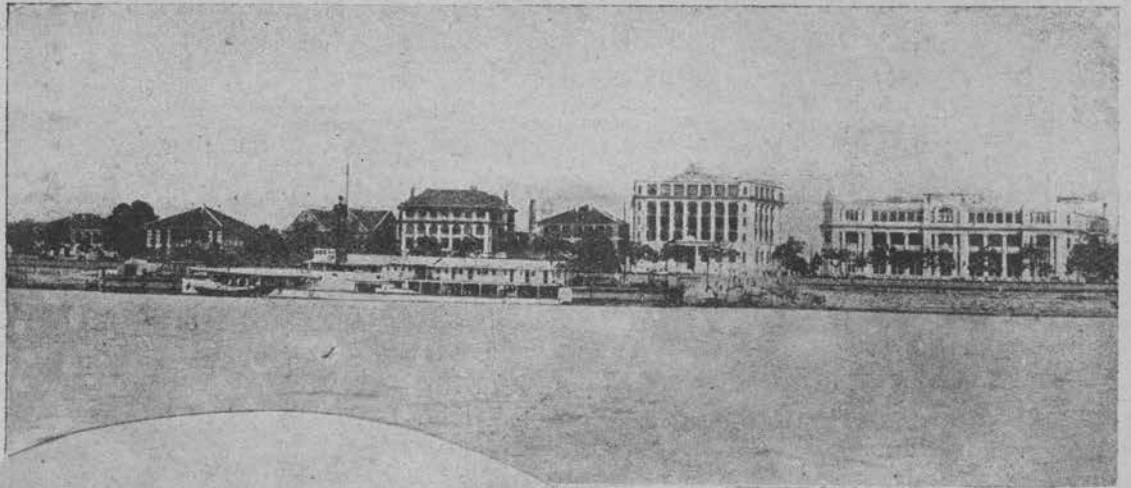
Та батьки не дуже вибагливі що до цього, і позашлюбні діти такі ж бажані, як і шлюбні.

Офіційно тувинці — ламаїсти, тільки лами їхні — поганим зразком монгольських. Тувинці механічно переймають обходи, навіть не розуміючи змісту. Шаманські традиції міцні, і ламаїзм з ними добре мириться. Уряд молодої республіки вживає енергійних заходів для європеїзації країни.

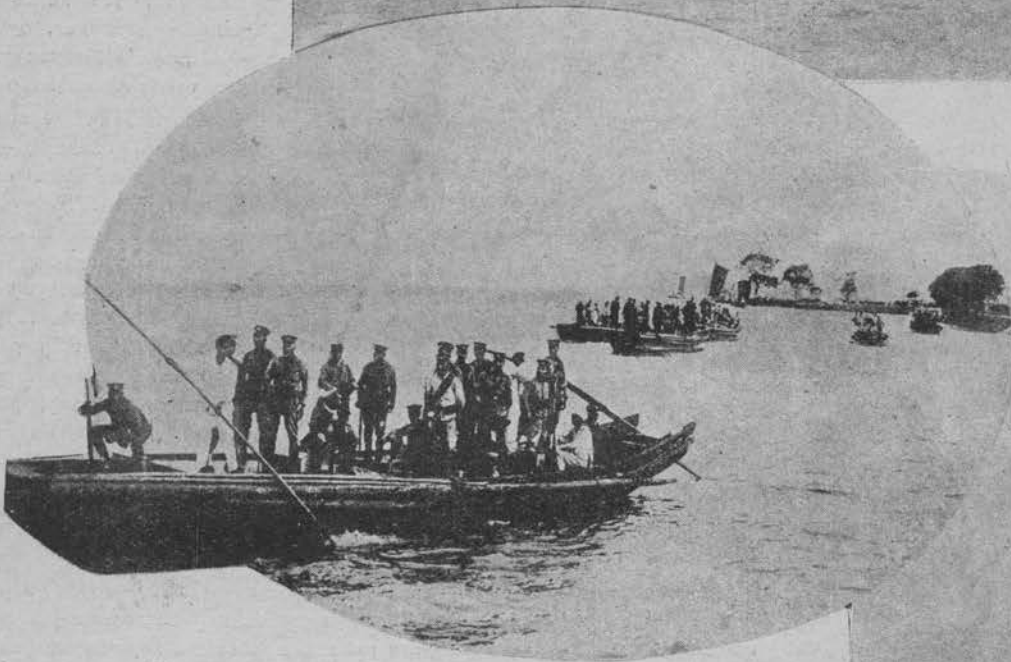
Експедиція проф. В. В. Бунака вивезла з неї великі колекції етнографічних речей, мазків, крові, гіпсових масок, точних зарисовок коліру людности, багато малюнків та ін.; ці матеріали передано до антропологічного інституту Московського університету, де їх нині досліджують.

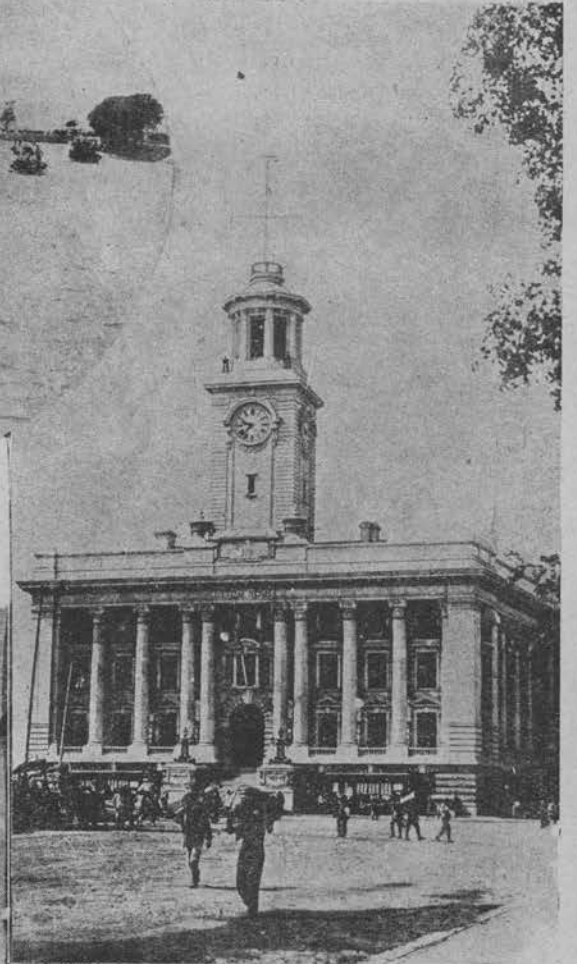
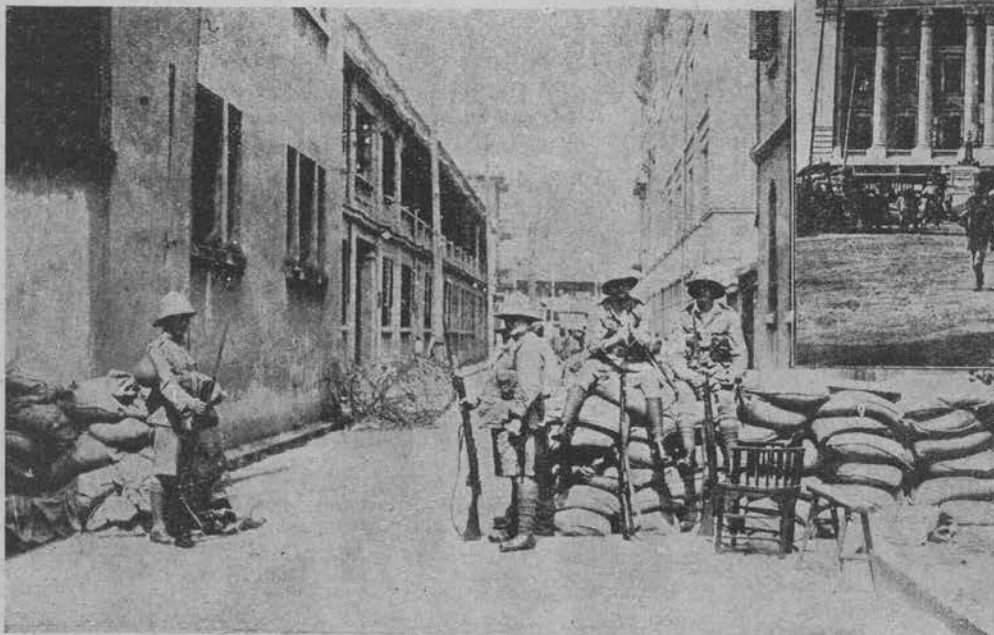
— ДО —
ПОДІЙ
— У —
ХІНІ

Набережя в Ханькоу

Кантонське військо на р. Ян-Цзе

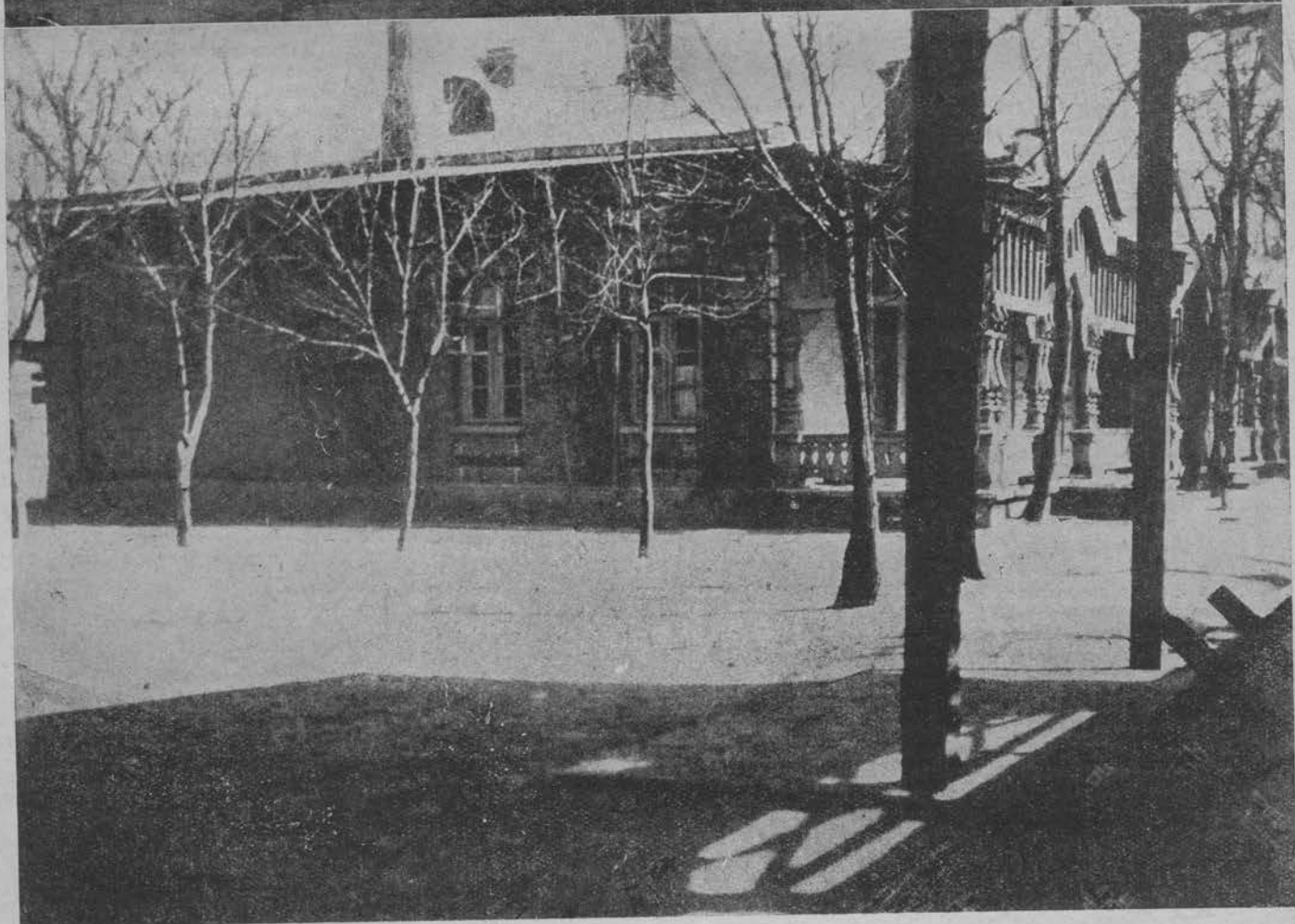

Будинок читниці в Ханькоу

Ліворуч—англійські салдати біля барикад, що відмежують хінські квартали від чужоземних у Шанхаї

ДО НАПАДУ ХІНСЬКИХ ПОЛІЦАЇВ НА РАДЯНСЬКІ ПРЕДСТАВНИЦТВА

Вгорі — будинок Радянського представництва в Пекіні. Нижче — канцелярія радянського військового аташе, погромлена хінськими поліцаями

ТАСЛО

З МО РЯ

помішника йому стала людина, що якось запропонувала дочку руського генерала лише за 10 доларів і цим завоювала собі його симпатію.

***

Не сумно старому доглядачеві маяка доживати віку. Раз у раз одвідує його внук Льонька, і тоді суворі стіни маяка луною повертають Льоньці його юнацький голосний сміх.

Льонька — радіоаматор. Та Льоньці не щастить: його саморобний радіоприймач ніяк не спроможеться виправдати назву. А друге — за батьком нема йому просвітку, ніяк не поладнає з ним Льонька.

Револуція, здавалося, обминула цю зачер-

Нарис Г. Р.

НАЧЕ пір'я з двоголового орла, обкубаного червоним соколом повстань, так розліталась Європою еміграція, заповонила міста, що тяглися берегом Чорного моря, ростеклася і переплутаними вулицями Константинополю.

Рибников теж опинився в цьому місті. Він шукав покупця на свого нафтового пароплава, що залишився в руках більшовиків. І покупець знайшовся. Це була велика американська фірма „Стандарт Ойл“, що мала загірбуші руки і туго набиту кишеню. Було складено ганебного контракта з умовою, що пароплав за 15 день буде в Константинопольському порті, і Рибников одержав відповідну кількість кредиток. А для діла не довелося й вишукувати собі товаришів. За

ствілу шоретку людину, вона ніяк не вплинула на її свідомість, бо їй подіє, що не торкалися Кожухова особисто, топилися по дорозі до нього в кухлевій горілки, що її він смоктав день-у-день. Колись він працював за доглядача складів Рибникова і тепер був шостим його співучасником. Через п'ять день він мав подати гасла турецькій фелюзі, що на ній прибудуть п'ятеро змовців.

* *

В маленькій, брудній циліорні, під маскою хазяїна циліорника переховувався колишній матрос, бунтар, що його давно рос-

вованій Ляоня миттю опинився на березі, на тій місці, де гойдався в чорному повітрі вогник сигналу, і зустрів Біллі, що примазався до банди за моториста. Наче молоді півні дивилися вони на себе

шукувала константинопольська поліція — Біллі Стронг. Рибников заскочив до нього поголитися і був такий необережний, що витяг умову з „Стандарт Ойл“, щоб ще раз посмакувати обіцяні 50 тис. доларів.

Лише чотири літери — СРСР — зауважив спостережливий Біллі, але їм було досить, щоб зацікавити його, зосередити на собі всю його увагу. Вже на вулиці наздигнав Рибникова Біллі і повернув ніби загубленого папірця, — а перед цим пам'ять чітко зафіксувала його зміст.

Справою однієї хвилини було для Біллі перебратися в вбрання матроса-гультая, а ще через кілька хвилин він опинився в таверні, куди прийшов Рибников наймати фелюгу. Біллі за всяку ціну ухвалив собі викрити бандитів.

Ляоня з вежі маяка побачив гасла, що його батько давав фелюзі. Зди-

де-кілька хвилин, поки Біллі не побачив у Ляоні значка — Леніна. Протяглися руки і зустрілися в міцному стисненні.

Ляоня з тілом по вечері примостилися слухати концерта з Москви але раптом концерт увірвався і в вуха вдерлися три моторошних літери S.O.S. — „рятуйте наші душі.“ Десь затопав пароплав.

РАДГОСП „ЧЕРВОНИЙ ФАКЕЛ“

Піонери на вільному повітрі

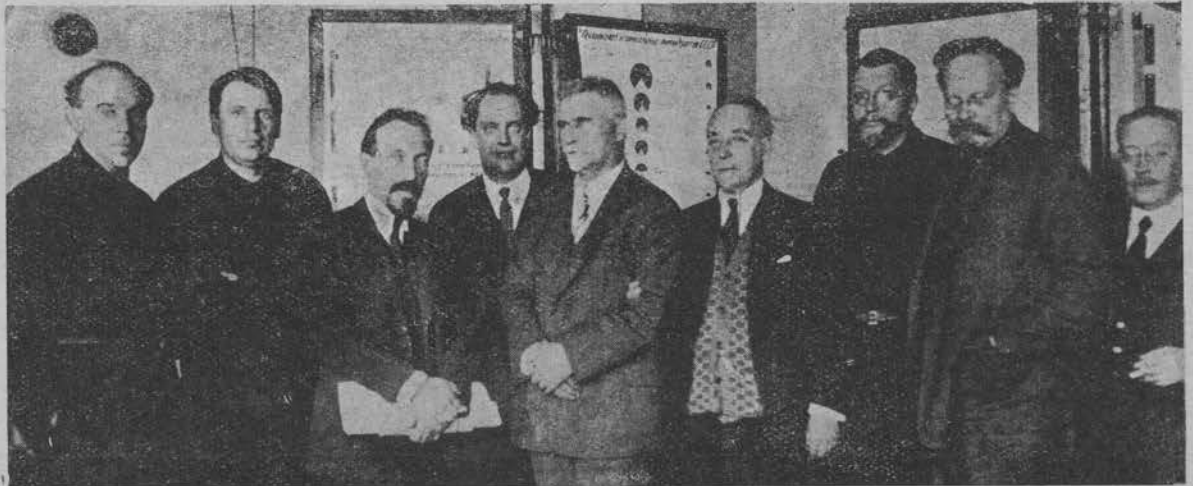
Вгорі—весняні роботи в садку. Внизу—самі ріжуть дошки

Радгосп „Червоний Факел“ організовано в 1922 р., в колишньому маєтку князя Святополк Мирського в Люботинській районі Харківської округи. Нині підпорядковий він Украдгоспоб'єднанню. Найголовніша галузь виробництва його—садівництво, але є також і допоміжні, от як бджільництво та невеличкий кінський завод з найкращих робочих коней—плідників. Пункт має за своє завдання обслужити плідниками коней околиць селян.

Добре устатковані в Радгоспі сушарні для садовини. Сушена садовина крім продажу на внутрішньому ринкові, експортується також і за кордон—у Польщу та інші країни.

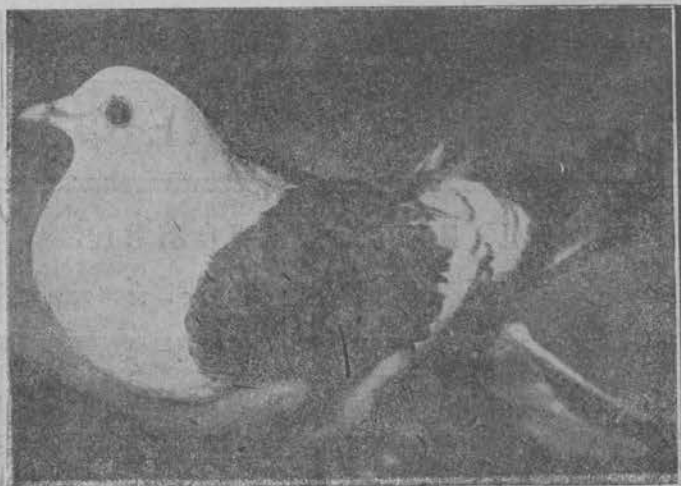
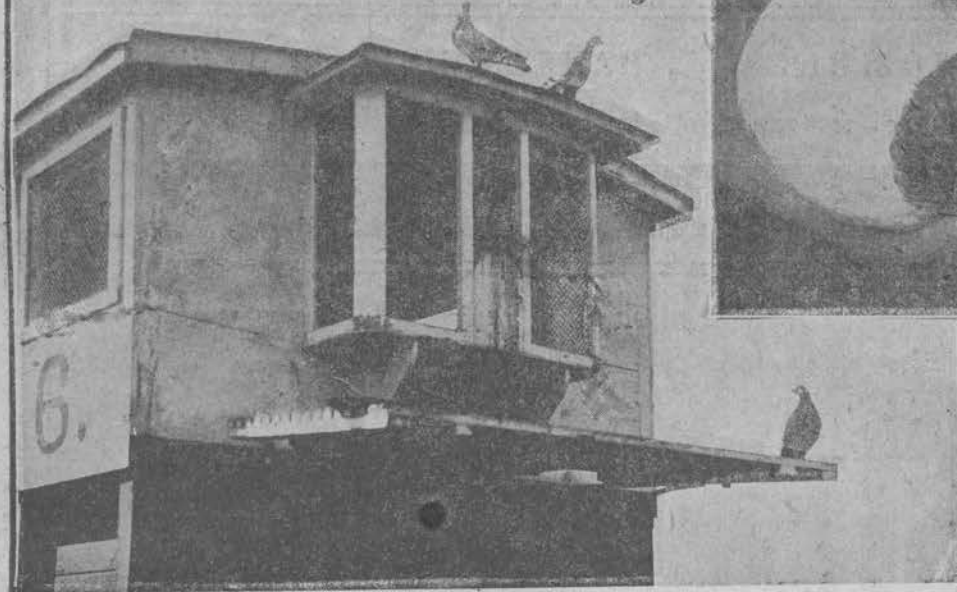
Всесоюзний З'їзд президіїв Держплану

Група керівників Держплану в кабінеті тов. Кржижановського. Т.т. Гринько, Квірінг, Риков, Куйбишев, Лежава, Кржижановський, Струмідін, Владіміров, Коган

Крилатий поштар

Вгорі — „карий“ поштар.
Ліворуч — пересувний голубник,
що служить за пристань для голу-
бів-поштарів

Але таких випадків було не багато. В Червоній армії поштарів-голубів було тоді надто мало.

Як це робиться? Чому голуб летить на десятки верстов і саме туди, куди його посилає людина? А тому, що людина його посилає лише в певне місце, де стоїть його голубник. Є дві системи голубників. Одна польова, пересувна на авто, або на конях, і постійна. Голубники майже завжди влаштовують біля штабів. Голуб не зіб'ється зі шляху і знайде свій голубник навіть тоді, коли за цей час його буде пересунуто радіусом на 20 верстов. Він швидко орієнтується в місцевості, знаходить свою пристань і знижується до неї. А коли беруть голуба з нерухомої станції, то він її знайде навіть за 300—400—500 і більше верстов, залежно від своїх особистих властивостей.

Голубів поштарів надто мало і вони коштують по 300 а то й більше карбованців, залежно від того, яке завдання він може виконати, на скільки верстов він донесе голубограму. Можна зробити також почтарями і голубів інших порід, от як „карих білополянних тулячків“, воронистих та олов'яних. За коротке навчання можна привчити їх нести поштову службу не гірше старих уроджених „поштарів“.

Виховання таких поштарів і розпочало харківське товариство ТДО—Авіохем. При окрпівлітті організовано спеціальну секцію голубиною спорту, що об'єднує всіх аматорів голубоводів і керує ними.

Цими днями в Харкові відбулися змагання вимуштрованих поштарів. Змагання виявили перші наслідки вже корисної роботи аматорів голубоводів. Майже всі голуби виконали своє завдання—принесли телеграми до призначеного місця за 30 хвилин „покривши“ своїми міцними крилами 5 кілометрів.

Незабаром ТДО—Авіохем гадає збудувати в Харкові велику голуб'ячу станцію, де провадитимуться всі змагання. Це допоможе дальшому розвитку голубячого спорту. Виховані голуби „поштарі“ в свій час допоможуть нашій Червоній армії в боротьбі з ворогами нашої робітничо-селянської країни.

Стаття О. Крива

У НАС на Україні є сотні аматорів голубоводів, що по своїх горищах розводять голубів різних порід та кольорів. Особливо цією справою захоплюються хлопці десяти-п'ятнадцяти років. Вони міняють, в азарті скуповують нові породи голубів гаяють їх, слідкуючи за їхніми викрутасами в повітря.

Але цей голубячий беззмстовний спорт може принести велику користь, коли розводити голубів „поштарів“ спеціально вимуштрованих для поштової служби.

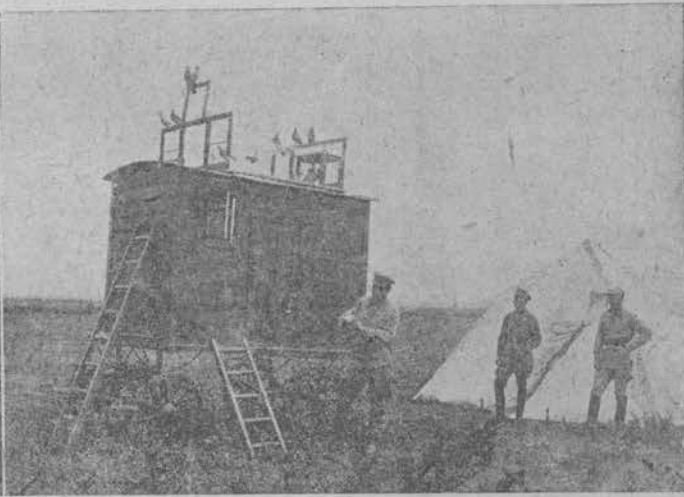
Ці „повітряні гонці“ особливо виявили себе підчас великої імперіалістичної різнини, як швидкий і зручний засіб зв'язку, коли набої важких гармат рвали мідні дроти телефону, руйнували шляхи, виривали з землею радіощогли та телефонні стовпи. Окремі частини залишалися без зв'язку зі штабом і тоді на допомогу йшла маленька пташка—голуб, в тендітними крилами та зі своїм особливим інстинктом. До хвоста або до спинки голуба прив'язувано голубограму (що повинна бути не важче 100 грамів), а в ній коротке але цінне повідомлення, що не раз виважувало долю сотень сірих шинель.

Голубиний зв'язок було особливо поширено на німецько-французькому фронті. Там німці використовували голубів головним чином для шпіонажу, пускаючи їх із французьких таборів, пароплавів, то-що.

Голуби допомогли також Червоній армії підчас героїчної боротьби пролетаріату Радянського Союзу з білогардійцями та інтервенцією в 19—20 році. Не раз оточені білими бандами червоні відділи посилали поштарів до штабу з коротенькою звісткою, що часто рятувала їх і допомагала в дальшій боротьбі.

Крилатих поштарів пускають з аероплана

Станція крилатих поштарів у полі

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ФОТО-КІНО-УПРАВЛІННЯ

ВЕЛИКИЙ ХУДОЖНІЙ
:: :: :: ФІЛЬМ :: :: ::

НАЙБЛИЖЧИЙ ВИПУСК
ОДЕСЬКОЇ КІНО-ФАБРИКИ

ДВА ДНІ

з часів горожанської війни

Режисер СТАБОВИЙ
Сценарій С. ЛАЗУРИНА
Оператор ДЕМУЦЬКИЙ

В головних ролях:
арт. ЗАМИЧКОВСЬКИЙ,
:: МІНИН та інші ::